

Ярослав Ракочий, канд. арх., доцент
Кафедра дизайну та основ архітектури
Національний університет «Львівська політехніка»

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПЛАН ЛЬВОВА 1939-1941РР.

Ряд історичних подій, які ввели Львів і всю Західну Україну до складу Радянського Союзу, відзначився на подальшому розвитку міста, який також «визначався прогресивними принципами радянського містобудування». Розглядаючи планування й забудову міста як єдине ціле, «без контрасту між центром і околицями, враховуючи історично створену структуру міста, його озеленення та впорядкування» [1], ставилося за мету перетворити Львів у великий промисловий центр.

Група архітекторів на чолі з О. Кас'яновим, яка прибула до Львова саме з цією метою, та новоутворена філія Українського Державного Інституту проектування міст «Діпроміст», до складу якої ввійшли спеціалісти існуючого «Бюро нових помірів» та частково з київських спеціалістів, на вимогу розроблення «умов розробки проекту соціалістичної реконструкції м. Львова», у 1940 році розпочали роботу над новим генеральним планом міста. З цією метою, були використані напрацювання архітекторів Пеньковського, Лейбера і Каля, в яких детально досліджувалися клімат та геологія міста та розробки основних магістралей міста, розроблені «урбаністичним бюро», що стосувалися реконструкції залізничного вузла та якісної оцінки промислових територій. Принципи соціалістичного містобудування, які застосовувалися в планувальній практиці СРСР, забезпечувалися участю в цих розробках керівника архітектурно-планувальної майстерні архітектора О.М. Кас'янова і переслідували ціль «окреслити основні засади «великого перелому» в житті міста щодо його подальшого будівництва та реконструкції».

Розробка закладених в основу техніко-економічних показників, які включали питання зміни інженерного обладнання, базувалася на аналізі ресурсів, а також існуючої промисловості та статистичних дослідженнях, що визначали перспективу розвитку старих та експропрійованих будинків в центральній частині міста. Питання розташування нової центральної площі міста, зміщеної від існуючого центру, вирішувалося за рахунок території середньовічного гето, висвітлювалися архітектурно-пейзажні особливості рельєфу та розкриття оглядності з різних

точок, визначалися основні об'єми домінант та перспективи домінантних ділянок для монументальних споруд нової архітектури та території для житлового будівництва та перспективні напрями їх розвитку. При цьому вагоме значення надавалося функціональному розподілу території з вирішенням основних промислових зон.

Аналіз архітектурно-планувальної структури Львова дозволив чітко класифікувати території міста в залежності від тих чи інших пейзажних особливостей, що підкріплювалося наочними матеріалами «архітектурно-пейзажної» картограми міста. Результати, зведені у табличні дані, лягали в основу системи, за якою можна було визначити розташування нових монументальних будинків, як «базису»-опорних пунктів для майбутньої архітектурно-пейзажної композиції міста. При розгляді питань доцільності забудови окремих територій зважувалася доцільність розкриття. Ряд основних рішень проекту планування Львова приймався відповідно на підставі архітектурно-планувального аналізу.

Вивчення промисловості та планування її розвитку створили профіль майбутньої промисловості, який вималювався як розвиток легкої та харчової промисловостей, що працювали на місцевій сировинній базі. До цього варто згадати і про розвиток хімічної промисловості, яка робила можливою реорганізацію у цій сфері.

Завдяки прийнятому рішенню максимального збереження існуючої сітки вулиць в центрі міста, його радіальна система мереж не зазнала реорганізації і не була перепланована у радіально-кільцеву, чому також сприяла можливість використання нових магістралей на околицях.

Забезпечення здійснення реконструктивних заходів планувалося також за рахунок пересування будинків.

Таким чином в основу генплану закладався принцип збереження планування й забудови центрального району, який мав історико-архітектурну цінність шляхом упорядкування проспектів і площ, як головної планувальної осі загальноміського центру. Разом з тим приділялася увага розширенню території скверів, парків і зон масового відпочинку. Варто відмітити функціональне зонування території, що робилося вперше в історії. При цьому були виділені спеціальні території для промислових зон.

Недостатньо обгрунтовані прогнози розвитку галузей промисловості і міста в цілому, спричинили ряд труднощів пов'язаних з організацією транспортного обслуговування та раціонального розвитку

інженерних мереж, призвели до порушення санітарних зон та шкоди природному середовищу, разом з тим до нераціонального використання територіальних ресурсів в межах міста, як наслідку помилкового рішення про розташування 40 % малоповерхових житлових будинків в новій житловій забудові.

Література:

1. Трегубова Т.О., Мих Р.М. Львів. Архітектурно-історичний нарис. Київ, «Будівельник». 1989 – 270 с.

Ореста Ремешило-Рибчинська, канд. філос. наук, доцент
Кафедра дизайну та основ архітектури
Національний університет "Львівська політехніка",

**ДО ІСТОРІЇ ВІДТВОРЕННЯ ПАМ'ЯТОК АРХІТЕКТУРИ
У ЛЬВОВІ ТА ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ДРУГОЇ ПОЛ. XX ст.**

До проблеми відтворення пам'яток архітектури фахівці підходили з одного боку обережно і диференційовано, з іншого – відважно і досить агресивно, за що нині часто є критикованими. Причиною були соціально-політичні та економічні передумови тих часів. Невеликі, часткові пошкодження старались усунути, що не викликало спеціальних дискусій. Це стосується пам'яток житлової та палацової архітектури в центральній частині міста та у районах області. Часто для таких випадків пропонувалися нові функції і розроблялись проекти реконструкції.

У випадку більш значних пошкоджень, коли було втрачено суттєві частини пам'ятки, надавались можливості різноманітних вирішень в залежності від ступені задокументованості пропонованого відтворення; композиційній ролі втраченого елемента чи цілої споруди в контексті містобудівного просторового вирішення; функціональних потреб та інших факторів. По факту переважали тенденції відтворення пам'ятки, що часом були повністю зруйновані, зокрема внаслідок воєнних дій (наприклад замок в Олеську).

Мотивації їх відтворення були різними. Перш за все, переважали аргументи містобудівного та утилітарного (практичного) характерів